

слухачів. Зоровий контакт – це не тільки спосіб встановити відносини з аудиторією і донести до неї необхідну інформацію, а й спосіб отримати зворотній зв'язок від аудиторії – реакцію аудиторії на навчальний матеріал.

Лекції, що проводяться за дистанційною технологією, практично усувають ефект контакту з аудиторією. Багато студентів при підключенні до лекції, яку проводить викладач, відключають відео, використовуючи при цьому різні аватарки або темний екран з ім'ям. Це дає можливість студентам займатися сторонніми справами під час лекції, а також фізично бути відсутнім, що істотно впливає на ставлення студентів до лекцій. Так, деякі студенти дозволяють собі перебувати «на лекції» в нижній білизні, слухати лекції лежачи в ліжку і т.п.

Таким чином, можна зробити висновок, що в умовах, які склалися, змішане навчання краще повністю дистанційного навчання. Однак для успішного застосування змішаної форми навчання необхідно підвищувати культуру, розуміння і напружувати досвід дистанційного спілкування викладачів і студентів.

О. В. Головка

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЛЕКЦІЙ В ОНЛАЙН РЕЖИМІ

Змішана освіта стала актуальною в навчальному процесі ЗВО через впровадження скорочення аудиторних годин і збільшення годин на самостійну роботу. Вона давала можливість студентам отримати доступ до навчального матеріалу в широкому обсязі з відповідним методичним супроводом. Як було сказано в [1]: «Потреба в нових підходах до навчання з обмеженням кількості аудиторних занять залишається проблемним питанням». Але на даному етапі в зв'язку з виникненням необхідності викладання в умовах карантинних заходів проблема набуває нової гостроти і значущості.

Як відомо, одним з елементів цього процесу є проведення лекцій в онлайн-режимі засобами, наприклад, Zoom. З одного боку, викладач може широко використовувати для демонстрації навчального матеріалу презентації, що дає можливість більш якісно і яскраво, в повністю прогнозованому режимі подавати інформацію. При цьому студенти уникають спотворень, які наявні, якщо якась частина матеріалу диктується, тобто сприймається так би мовити «на слух». Також готові рисунки, як правило, більш точні і наочні. Але при розв'язанні задач, виконанні практичних завдань втрачається динаміка процесу. З чим це пов'язане в першу чергу? Викладач, розв'язуючи задачу або виконуючи проектування якоїсь моделі на дошці, звертається з питаннями до аудиторії, відслідковуючи її реакцію в режимі «тут і зараз». В залежності від цього стає зрозумілим рівень сприйняття даного матеріалу саме цими людьми.

Якщо спостерігається цілковите і повне розуміння того, що відбувається на дошці, є можливість прискорити процес і перейти до наступного питання. Таким чином уникаємо затягування лекції, втрати цікавості і уваги студентів та маємо можливість розглянути більше інформації. Якщо ж спостерігається нерозуміння ходу рішення, то викладач має можливість, керуючись візуальною інформацією, виявити студентів з найбільшим нерозумінням, поставити їм питання, виявити, що саме незрозуміло, і більш детально прояснити саме ці моменти. Це дає студентам можливість досягти повного освоєння матеріалу поточної лекції. В подальшому вони зможуть ефективно виконувати самостійні завдання.

При проведенні лекцій в онлайн режимі засобами, наприклад, Zoom, ця можливість повністю втрачається. Взагалі відсутність прямого зорового контакту між лектором і слухачами призводить до втрати лектором контролю процесу сприйняття інформації слухачами. Лектор не може знати, слухають його студенти по той бік екрана чи ні. Таким чином, оцінка якості засвоєння матеріалу на лекціях цілком покладається на студентів. На жаль, у своїй більшості вони не спроможні адекватно це зробити і схильні переоцінювати своє розуміння. Це виявляється при виконанні самостійних завдань, що призводить до збільшення часу, витраченого викладачем на індивідуальні консультації.

Також лекції онлайн породжують питання обліку відвідуваності студентами лекцій. Формально ми можемо вважати студента присутнім, якщо бачимо його прізвище в списку відвідувачів Zoom-конференції. Але ми маємо розуміти, що прізвище не є людина. Крім того, часто виникають нарікання на технічні можливості студентів. Так, вони не можуть відповісти на питання голосом, посилаючись на відсутність відповідної гарнітури в їх гаджетах. При налаштуванні журналу відвідувань в системі дистанційного навчання ці питання не знімаються. Навіть якщо дозволити студентам самим фіксувати свою присутність, що, здавалося б, звільнить викладача від необхідності витрачати час на ведення обліку, проблема не вирішується. Тому що насправді студент фіксує момент перебування на парі, а не свою присутність (хоча б) протягом години. Таким чином, перевірити присутність студента протягом часу лекції на парі Zoom-конференції технічно неможливо.

Так як в [1] проголошено: «актуальними такі вимоги до вищої освіти, як гнучкість для окремих категорій здобувачів, які працюють, мають дітей тощо; індивідуальна траєкторія навчання здобувача», то, можливо, виходом з цієї ситуації є відміна обліку присутності студентів на онлайн лекціях?

Список літератури

1. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenavchannia-bookletsreads-2.pdf>.